

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՆՈՒՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պարտական համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 րրլ. թղթգրմ. 20 ֆրանգ...

Ե ՏԱՐԻ ԹԻՒ 58

1890 ՄԱՐՏ 12

ՓԵՐՎԱՆ 28 (Տ.Տ.)

ՉՈՐԵՔԱՐՈՒ

Կհրատարակող իշ. և լրբ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրությունը, եթե հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակե իրեն զրկուած գրություններն...

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Բաղադրած կանոնադրեց)

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատել վարչական բարեկարգումներ մտցնելու թիւրքահայաստանի մէջ...

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն...

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր օր, բացի զանազան լուրեր տալէ իրեն լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել...

Մանօր. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անգամակցել կամ թղթակցել ուղղորդեն պէտք է գլխին հետեւեալ հասցէին.

M. Portoukalian (FRANCE) Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւնը կը նպատե Երմենիա լրագրի հրատարակման:

ԲԱՆԱԳԱԿՈՒԹՅՈՒՆ Հայրենական եւ Կրտսական խնդիրներն. — Նամակ թիւրքիսէն (Կ. Պօլս)...

ՀԱՅՆԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐԻՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

Le Sémaphore de Marseille լրագրի բարակից Կ. Պօլսէ մարտ 4ին գրած է յիշեալ լրագրին հետեւեալ բարակցութիւնը...

Հայրենական խնդիրը այս երկրի ներքին և նախ իսկ արտաքին քաղաքականութեան մէջ շատ մեծ դեր մը կը կատարէ...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՆՆ ԵՒ ՅՈՅՆԵՐՆ

Բ

Քրիստոսէ գարուկէս առաջ արդէն Կորնթոսի կործանուելուց յետոյ (146 թ. Ք. Ա.), Յունաստան ընկել էր Հռոմի տիրութիւնը...

Գծադրաբար հելլենական մաքուր արիւնը պղտորում և պղծում էր հետեւեալ Հռոմէաց աշխարհակալական վայրագ ձգտումներին...

ունեւ հաճելի է թիւրքերին. Այս գծագրութիւն աւելի ստատկացաւ վերջերս Մուսայ պէյի գայթակղալից դատաւարանին պատճառով...

Եւ ճշմարիտը խօսելով, Հայերը, հակառակ իրենց գաղափարներին, անխոստովանելի դուրս մը, համակրանք մ'ունին իրենց թիւրք տէրերին նկատմամբ...

Ինչ կերելի թէ վեր ըսածներս կը հաստատուն այն լուրով զոր վերջերս ընդունեցի Լանստէ:

տեղը ի փոխարէն բարձրանում է Նոր-Հռոմի Բիւզանդիոնը, որն ուղում է տիեզերքի մայրաքաղաք լինել և այն էլ մէկ հարուածով հելլենական ազատ հոգուն յաջորդէր...

Չորրորդ դարի վերջին յիսնամեակում Հայերն ինքնաձայնութեան գաղափարը և Ներսէս Մեծի պէս մի վեհամաստ և սքանչելի հայրապետ օր Բիւզանդիա եղած լինելով քաջ ծանօթացած էր իւր հայն զգուշացնում է...

Կեդրոնական վարժարանին(1) որ այժմ Լանստէի մէջ l'Arménie անունով հրատարակուող Ֆրանսերէն թերթի մը տնօրէնն է...

(1) Բնագրին մէջ գրուած է Հայոց Լիւսին:

արքն կէս նեղանալով և կէս յանգիմանելով Ս. Սահակի երեսն են զարկում, որ նա իւրեանց մօտ չէ փնտաւ այն հընարքն, այլ զիմել է ուրիշին, երեւի Դանիէլ Սարուն են ակարկում(1)...

(1) Որն ինչպէս յայտնի է, Հայոց հեթանոսական 22 նշանադրերի նոյն ժամանակի միակ իմացողն էր:

(Շարունակելի)

ՀԱՅ ՃԱՄԲՈՐԴ

այժմ Թիւրքիայի օրինակ առանձնաշը- նորհեալ երկիրները, Լիբանան, Սա- մոս և Կրէտէ: Մեր երկրի մէջ կազ- մելու է բաւական զօրաւոր ոստիկա- նութիւն մ'որ մեղ պահպանէ մեր դրացի Քիւրդերի բռնութիւնէն և զեղծութիւնէն: Այս պայմաններով մենք Սուլթանի ամենէն խաղաղ և գոհ ժողովուրդը կը լինինք: Պատ- ճառներ ունիմ կարծելու որ նշանա-ւոր Հայէ մը անգլիացի պաշտօնեայի մ'ընտանք այս խօսքեր Լոնտոնի օս- մանեան դեսպանին հաղորդուած են և այս վերջինն ալ իւր կառավարու- թեան տեղեկագրած է:

Դժբաղդապէս բարենորոգումները և արմատական նորութիւնները զորո- կը պահանջեն Թիւրքիայի Հայերը, ի- բրախանալու շատ մօտ չեն երեւիր և մինչև նոր կարգադրութիւն մը, Հայաստան Թիւրքիայի իրաւունքն պիտի մնայ, ինչպէս որ կըսէր Օսմանի- լիան անգլիական դեսպան Պր. Կո- չընի:

Թիւրքիայի պետական անձերի մէջ ամենէն աւելի խելացիները այս մա- սին պատրաստ մը չունին. նոքա շատ լաւ գիտեն թէ այս իրաւունքն գա- ղաւորները իրենց արձագանք կը դրու- նեն ոչ միայն ծերունի Անգլիային որ շատ հեռու է, այլ և հզօր Ռուսիային մէջ որ շատ մօտիկ է:

Ռուսիայի վախը, կամ աւելի ո- ռոշ խօսելով Հայաստանի մէջ ուս- տական միջամտութեան վախը շատ պարագայերի մէջ Թիւրք պետական անձերին իմաստութեան սկիզբն է: Գոթ է: Օրինակ մը տալ բաւական է, մանաւանդ բոլորովին նոր օրինակ մը, Անգլիայ օր Պուլկարիայի դիւանագի- տական դորձակատարը Պր. Վուլքո- վիչ քսաներորդ անգամ լինելով Մեծ Վէդրիին դիմեց և ստիպեց որ պաշտօնապէս Պուլկարիայի իշխանը ճանչնայ Ֆէրտիանտ Ա: Մեծ Վէդրի- Քեամիլ վաշտն իր կողմէն այդ բանին արդեւ մը չէր տեսներ. աւելին ը- սեմ, իր անձնական համակրանք, Անգ- լիային և Աւստրիային հաճելի լինելու փափաքը և ուրիշ կարգ մը նկատու- ներ վրէժ տրամադիր պիտի ընէին իշխան Ֆէրտիանտի ծանօթ փափաք- ները գործադրելու. բայց Քեամիլ վաշտ մտաւ է և հեռաւան, երբ Պուլկարիայի վրայ խօսք բացուի, նա անմիջապէս Ռուսիան կը մտածէ և միւս կողմէ, Ռուսո-թիւրք սահմա- նագիտին ետեւէն կը նշմարէ հաղա- բաւոր խաղախներ և Չարին ուրիշ զօրքեր, որոնք կարծես պատրաստ են նշան մ'ընելու Հայերին թէ «Մի վախ- նաք, մենք այստեղ ենք»: Մեծ Վէ- ղիլը ուրեմն ինքնիրեն կը հետեւցունէ թէ Պուլկարիայի իշխանին պաշտօնա- կան ճանաչումը կրնայ մէկ գեղեցիկ օրի մէջ Ռուսիային Հայաստան մըտ- նելու նշան մը տալ: Ահա թէ ինչո՞ւ համար տակաւին երկար տառն Քո- պուրկեան Ֆէրտիանտ պարտի հա- մարել և երկար տառն մնալ Պուլկա- րիայի անպատի իշխանը, չճանչցուելով ուրիշ տեղութիւններէ:

Կը լսեմ թէ վերջերս անգլիական

դիւանագիտութիւնը գործօն կերպով աշխատել է ինպատակ Հայերին: Սըր Ուիլիամ Հոլաթ Եռանդով պաշտպա- նել է ատենց դատը և զուգահիշու- թեամբ մ'որ չղարմացունէր Չար ըն- թերցողներէն մին, խաղաղական դե- պան Պր. Պլան և ալմանական դե- պան Պր. Բատովից ալ իրենց անգլի- ական պաշտօնակցի ձեռնարկներին ոյժ տուած են:

Թիւրք թերթները սկսած են մեծ աղմուկներ հանել Չարքէզների մէկ նոր մեծ գաղթականութեան մը մա- սին որ կերելի թէ տեղի պիտի ու- նենայ: Կըսեն թէ Կովկասէն 24,000 մահմետական ընտանիքներ կը պատ- բաւորուին միաս բարեաւ ըսել իրենց ընդի երկրին և արդէն ապաստան խնդրած են Սուլթանին իր երկիրնե- րի մէջ: Իրենց խնդրուածք սիրով ընդունուել է և յատուկ յանձնաժո- րով մը կազմուած է այդ նորեկ գաղ- թականներ անդաւորելու համար: Ա- տոնք պիտի դետեղուին Վան, Բա- դէշ և Սիվաշ նահանգները և Սեւ ծովի ափերը: Ասի նորագոյն դէպքն է այն մեծ շարժումն որ կը մղէ միւս- լիւման ժողովուրդները ձգել իրենց ծննդավայր ուր խաչը կը յաղթանակէ և գալ մահիկի շուքին ներքեւ ա- պաւէն մը գտնել:

Կրէտական խնդիրն ալ մեր պե- տական անձերի մտահոգութեան մէջ մեծ տեղ կը բռնէ և նոքա անհոգ չեն Մինոսի կղզուն անմիջական ապա- գայի մասին: Այստեղ կը հաստատուի այն լուր թէ Պր. Օնու, Աթէնքի ուսումական դեսպանը, գաղանի տե- սակցութիւններ ունեցած է կրէտա- կան ապստամբութեան գլխաւորի մը հետ որի անունն է Հաճի Միքայէլ և խոտաղած է անոր թէ Ռուսիա դո- րաւոր աջակցութիւն մը պիտի ընէ իրենց եթէ նոր ապստամբութիւն մը ծագի: Անշուշտ շատ ծանր լուր մ'է այս, եթէ ճշմարիտ է. բայց պէտք է որ ըսեմ թէ դիւանագիտական լուրջ շրջանների մէջ շատ հաւատք ընծայողներ չկան այդ լուրին: Եթէ երեւոյթներ չեն խաբեր, Թիւրքերն մեծ վտահայտութեամբ շարժեցան վեր- չերս և բարեացակամութեան ապա- ցոյց տուին Յունաստան գտնուող կը- րէտացի փախստականներին հրաւի- րելով որ իրենց երկիր վերադառնան: Յունացիներին և դատապարտուած- ների խիստ մեծագոյն մասին ներում տրուեցաւ և կարելի չէ տարակուսիլ Կրէտայի թիւրք իշխանութիւնների և թիւրք կառավարութեան անկեղծու- թեանը վրայ: Դժբաղդապէս գործին մէջ ուրիշ գերասաններ կան և թե- րեւս կան մարդիկ որոնց շահը կը պահանջէ որ Կրէտայի մէջ և ուրիշ տեղեր կարգ և խաղաղութիւն այն- չափ չուտով չվերահաստատուին:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԿԻԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս, 16/28 փետր. 1890

«Ամենայն մարդ յանձն իւր եկե- ղեցի էր, նոյն ինքն քահանայ. մար- մինք իւրաքանչիւր՝ սուրբ սեղան, և ոգիք նոցանց՝ պատարագ ընդունե-

լի:» Վարդանանց ժամանակին վրայ եղիչէի նկարագրութեան այս տողերը միտքս կուգան երբ կը նկատեմ որ այժմ եւս ազգային հանդէսները մեր մէջ իրենց հրապարակական շուքը կորսնցուցած, մասնաւոր անձանց շը- ջանակներու և տուններու մէջ աւելի սգաւորութիւն կը ծնեցունեն:

Փետր. 8/20 Տիգրան Վար- դանանց Քաջաց նահատակութեան պանծալի տարեգարծին առթիւ, նը- շանաւոր ազգայնայ մը տունն հա-ւաքուած էին 23ի չափ հայ երիտա- սարգներ որք Աղագային Տօնը կատա- րելու համար պէտք եղած ամեն պատրաստութիւնները ըրած էին ար- դէն:

Սրբոյն Վարդանայ մեծագիր պատ- կերն սրահին ճակատը կախուած էր դափնիներով զարդարուած և ի բա- ցակայութեան հայ դրօշին, խաչ մը կը ծածանէր վրան. ճիշդ դիմաց կախուած էր Երջանկայիչատակ Վար- ժապետեանի նոյնպէս մեծագիր պատ- կերն, շրջապատեալ մեր ուրիշ թա- գաւորաց պատկերներով և հայրա- պետաց լուսանկարներով յորտ կը գտնուէին նաեւ Ամենայն Հայոց Վե- հափառ Հայրապետին և պաշտելի Հայրիկին լուսանկարներն ալ:

Հանդէսը սկսաւ «Տէր կեցո՛ւ դու զՀայս» մաղթանքով և երգուեցաւ յոանկայս. ապա սեղանի շուրջ բո- լորուեցան երիտասարդք որոցմէ մէկը մի բանախօսութիւն արտասանեց բը- նարան ունենալով թէ «Թէ ի՞նչպէս պարտիմք Հայաստանը թշնամեաց ձեռքէն ազատել»: մի ժամի չափ տեւեց խօսքը և ատենաբանը քա- նիցս շեշտեց Վարդանայ նման ժո- ղովորական և ի հօրիկին ինքնին հայրենեաց փրկութեան զոհելու պատրաստ Հայոց պէտքը ազգին հա- մար, որոցմով, ըսաւ, մեր երկիրը պիտի փրկուի օտարաց ձեռքէն և վերջացուց իւր խօսք, կրկնելով թէ «Առանց արեան աղաւտութիւն չկայ, պէտք է արեւն թափելով տէր լինի մեր հայրենեաց և յայնժամ ամենայն իրաւամբ կրնամք պարծիլ իւր Հայ և ճշմարիտ Հայ»: Ապա ատենաբանը բաժակ առաջարկեց վստն ազատու- թեան ազգիս ի գերութենէ և որո- տնդաստ կեցցէներով քամուեցաւ այս բաժակ:

Յետոյ երգուեցաւ Պերճանորհ Լուսինեան Սրբազանի «Հայ ապրինք եղբարք» երգը և մի ուրիշ բանախօ- սութիւն տեղի ունեցաւ Հայաստան- ցի մի երիտասարդի կողմանէ բնա- բան ունենալով «Ս. Դորձին ճշմարիտ գործիչները»: շատ լաւ բացատրեց ատենաբանը իւր միտքը, գլխաւորա- բար պարզելով ճշմարիտ հայրենասի- լաց ուղղութիւնը և գործունէու- թիւնը և սուր ակնարկութիւններ ը- լաւ փառամոլ հայրենասէրներու համար, մանաւանդ 2-3 անձանց հա- մար որք իւր ազգի բերան մի թերթ ալ հրատարակելով մարտեցունել կը ճգնէին իշխանութիւնն ընելով թէ ի- րենք են կեղծոն հայրենասիրաց (!!!) և թէ հայրենեաց համար կը տքնին

և այլն. մինչդեռ հայութեան ստուար մասը սոցա ուղղութիւնը շատ ազգա- ղնաս համարելով, այժմ՝ պարտ է ալ իրենցմէ. շատ լաւ դիտողութիւն մ'եղաւ ատենաբանին սա խօսքը. «Վերջին թուոյն մէջ Տաճկաց Սուլ- թանէն չնորհ կը խնդրէին և կերելի որ այլ եւս իրենց յոյս եւրոպական կա- ռավարութիւններէ կտրելով, Թուրք վեհապետէն կադաշեն որ բարեհաճի զՀայաստան ազատել. շատ ծիծաղելի լինի ազգը և ողորմելի գաղափար. երբ միտքերն իր բերեմք իրենց Ա. թուոյն մէջ եղած սա խօսքը. Չարկէ՛ք հա- բատահարիչը, և այսօր, 1 տարի վերջը, երեւի հարստահարչաց գլխաւորէն և թեւադրիչէն չնորհ հայցել (!!!). ուրեմն, եղբար՛ք իմ, խմենք բաժակ ի կեանս և յարեւշտութիւն ճշմարիտ գործիչներուն որք լռիկ մնալի կաշխատին հայրենեաց ազա- տութեան համար»: ճիշդ տառաջին բաժակին նման կեցցէներով խմուե- ցաւ և այս բաժակն:

Ի վերջոյ երգուեցաւ «Աղունիկ, աղունիկ, դու թողմատար սիրունիկ» երգը «Մի ծեռնակ»ի եղանակին վրայ: Հուսկ ուրեմն մի քանի ուրիշ ա- կանաւոր անձանց համար ալ բաժակ- ներ պարպուելէ և բարեմասկութե- թիւններ լինելէ վերջ, մի ճաշ տրը- ուեցաւ, և սեղանին վրայ մի վերջին բանախօսութիւն տեղի ունեցաւ, «Հայրենասիրական Միութեան» վրայ, ատենախօսը գրուատելէ վերջ զայդ Միութեան, պահանջեց ի ներկայից կատարել իրենց պարտականութիւն մասնակցելով նմա արդեամբ և աշ- խատիլ Միութեան զօրանալուն և յառաջդիմութեան զի, ըսաւ, սուրբ է նպատակը և Հայք, ուր որ ալ ի- նին, աւագ պարտականութիւն հա- մարելու են անդամակցել որով հե- տըզհետէ Միութիւնը զօրանալով կա- րենայ գործադրել իւր նպատակը որ ամենուս ալ մեծագոյն փափաքն է:

Վերջ առաւ հանդէսը «Իմ հայ- րենեաց հոգի Վարդան» երգով և հանդիսականք մի քաղցր տապառ- ըութեան տակ մեկնեցան իրենց հեռ տանելով կրած ուրախութիւնն Աղ- գային Տօնի տարեգարծին առթիւ:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐԿԻԱ

Փետրվար 13/23ին Ամեն. Խորհի Պատրիարքը Բ. Դուռը գնացեր և Մեծ Եպարքոսին հետ տեսակցելով անոր յանձններ է եկեղեցական Համա- գումար ժողովին ծանօթ տեղեկագի- րը, խնդրելով որ Սուլթանին հաղոր- դէ դրան:

—Հանգ ուցեալ Տիգրան Նեկատար Զուռը Ապստամբութեան թաղումը մեծ հանդէ- սով տեղի ունեցել է ի Կ. Պոլիս փետր. 18/2 մարտին. յաւաքակաւորութեանը ներկայ գտնուած են եկեղեցական և աշխարհական դասէ բարձրաստիճան անձեր և խուռն բաղմութիւն մը:

—Էնֆիլիէն ճարակեր է Փոքի Ասիայի և Թիւրքահայաստանի շատ քաղաքները: Այնտեղեր ուր ձմեռը մեղմ կանցնի, թեթեւ տկարութիւն

տառաւոր
ազգա-
սորած է
ութիւն
ուսուրը .
Սուլ-
կերեւի
յան կա-
թուրք
րեհաճի
նծաղիկ
ր . երբ
թուոյն
է՛ք հա-
տարի
գլխա-
հայցել
խմենք
ութիւն
ք լսիկ
աղա-
տաւոյն
խմուե-
լունիկ ,
րունիկ »
են վրայ ,
ւրիշ ա-
րաժակ-
նաղթու-
աշ տրբ-
ի վերջին
նեցաւ ,
» վրայ ,
ջ զայդ
ներկայից
նութիւն
և աշ-
լուն և
սուրբ
որ ալ ի-
ուն հա-
րում հե-
սում կա-
տաւոր
որ
աւքն է :
իմ հայ-
րդով և
տաւառ-
ենց հեռ
նին Ադ-
ութիւն :
Վ. Տ.
Խորեն
այեր և
ուակցելով
ն համա-
ղեկագի-
ն հաղոր-

ներ կը պատճառէ , բայց ցուրտ գա-
ւառներէ մէջ մահաբեր եղած է , և
բազմաթիւ զոհեր տարած է Վանէն
և Մուշէն :
— Անցեալ Բարեկենդանի գիշերը
« Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց »
տարեկան պարահանգէսը տեղի ու-
նեցեր է ըստ սովորականին : Հանգէ-
սէն 900 օսմ. ոսկի (մօտ 20200 ֆր.)
ըսաւ հասոյթ գոյացեր է ընկերու-
թեանն համար :
— Մուշէն կը գրեն յունւի 18/30
թուով թէ անձանթի հիւանդութիւն
մ'որ տարախիտիկ է , վարակած է
գրէթէ ամբողջ Մուշի գաւառը . աե-
ղայնները հարիք կամ հար անունը
կուտան այդ ցաւին : Քաղաքին և
գիւղերին մէջ մեռնողներ եղած են
այդ հիւանդութեան : Այս ցաւէն
բռնաւորներին առաջ գլուխն ու փորը
կը ցաւի և յետոյ կողերը , աւելի ա-
նութիւն տակ և շարժւած մը , երբեմն
ալ աւելի քիչ օրէն հիւանդը կա՛մ
կը մեռնի և կա՛մ կառողջանայ : Մուշ
քաղաքէն 6-7 ժամ հեռու գէպի ա-
րեւելահայրաւ Սիմ լեռներէ մէջ , Սա-
սունի մօտիկ կիլիսայ Գաւառատուն , ուր
շատ մը հայ գիւղեր կան , այդ ախտ
այնտեղեր մեծ հարուածներ տուեր է :
Կէիթէկուզան անուն հայաբնակ գիւ-
ղէն 3 օրի մէջ 60 հոգի մեռած են :
Մուշի կառավարութեանն բժիշկներ
գրկուած են ցաւին տեսակը և դար-
մանները քննելու . ոսկայն թղթակի-
ցը ցաւօք գիտել կուտայ թէ կարող
բժիշկներ չկան :

ՀԱՅՆԻ Ի ՌԻՍԻՄԱՆԻՍ

Մեզ կը գրեն Ֆօքլանէ հետեւ-
եալը . Հայր Երեմիան (Բուսնիոյ Այ-
ցեալ Հովիւր) մէկ երկու օրէ ի վեր
մեկնած է Պուրթէշէն Բթիւ . մի քա-
նի օր անդ մնալէ յետոյ պիտի գնայ
Կալայ , Մեծ պահլի օրերը անդ
անցունելու . հետեւաբար քանի մ'ա-
միսէն կուգայ Ֆօքլան : Պուրթէշի մէջ
700 ֆրանքէ տեւի դրամ հանգանա-
կած է ինպատակ Երուսաղէմի Ս. Յա-
կովբեանց վանուց :

— Բէօթէնէն կը գրեն որ այս
տարի ալ ըստ սովորականին Վարդա-
նանց հանդէսը տօնուած է այդ քա-
ղաքի մէջ շքեղ կերպով : Հանգէսին
ներկայ գտնուած է քաղաքին երկ-
սեռ հայ հասարակութեանն խումբ
ըզգութիւն մը : Հայրենասիրական
ճառեր և ստանաւորներ արտասան-
ուեր և երգեր երգուած են : Հան-
գիտականներին վրայ մասնաւորապէս
ազդու տպաւորութիւն մ'ըրած է
Ստեփան Եամամեան անուն 12 տա-
րեկան դպրոցական տղայի մը ճառը :

— Սուլիման հետեւեալը կը գրեն
մեզ փետր. 18/2 մարտ թուով .

« Վարդանանց տօնի նախընթաց
իրիկուն այտեղի հայ գաղթականու-
թիւնը մեծ գումարում մ'ունեցաւ :
Տ. Տ. Խ. Է. քմէքման , Անդրէաս
Թիւրպէնտեան , Ոսկան Խորխոսեան
Մ. Յարութիւնեան , Ս. Խաչիկեան ,
Մ. Պողոսեան , Մ. Կարապետեան , Ս.
Փիլիպեան , Մ. Վանլեան , Յարութիւն

թիւն Գալուստեան գովելի եւան-
դով նախաձեռնութիւն ունեցան հայ-
կական երեկոյթ մը տալու Վարդա-
նանց տօնին առթիւ . և բոլոր ծախքը
իրենց կողմէ հողալով մի փառաւոր
սեղան տուին գաղթականութեանը .
90էն աւելի գործաւորներ , Հայաս-
տանի գաւառներէն եկած գեղացի
պանդուխտները ժողովեցան այս սե-
ղանի շուրջ : Բաժակներ առաջարկ-
ուեցան և հայրենասիրական երգերը
կ'աղեւորէին բոլոր սեղանակիցները :
Գաւառացի անուս պանդուխտներ
խմատալից բանաստեղծութիւններ ար-
տասանեցին , իրենց պարզ և սրտա-
շարժ ու անարուեստ խօսուածքը և
ոճը աւելի ազդու տպաւորութիւն մը
կրնէին ներկայ եղողներուն վրայ :
Մինչեւ գիշերուան ժամ 10 (ըստ Եւ-
րոպացւոյ) ուրախութիւնները տեւե-
ցին և նոյն գիշերն իսկ որոշուեցաւ
յաջորդ օրը (հինգշաբթի) զրօշակ-
ներով զարդարել բոլոր հայ խանութ-
պաններուն խանութները և իրիկունն
ալ լուսավառութիւն կատարել , ինչ-
պէս որ յետոյ գործադրեցին ալ այդ
որոշումը : Հանգէսին մէջ 160 ֆրան-
քի հանգանակութիւն մ'ալ տեղի ու-
նեցաւ Հայրենասիրական Ընկերու-
թեան համար : »

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՆՔԵՐԸ

Արեւելք լրագրին հետեւեալները կը
գրեն .

Մշոյ դաշտին մէջ 100է աւելի հայ
գիւղեր կան , որոցմէ և ոչ մին գրեթէ
վարժարան ունի : Պուլանդներ , Վար-
դայ և Խնուս որ Ս. Կարապետի վանուց
թեմ կամ վիճակ կը կազմեն , նմանապէս
գաղութներէ զուրկ են : Տարօնայ մէջ կան
Ս. Կարապետի հռչակաւոր վանքը , Ս.
Յովնանու , Թարգմանչաց կամ Ս. Ղա-
զարու վանքերն և Մատնապանք . Խոյթ
Ս. Աղբերկայ վանքը , Սասուն՝ Մատին
Առաքելոց վանքը , Պուլանդ՝ Կորայ Ս.
Դանիէլի վանք : Բայց Ս. Կարապետի
վանքէն մնացեալ վեց վանքային ընդ-
հանրապէս կարգ , կանոն և վարժարան
չունին : Թէեւ ունին ընդարձակ հողեր և
թեմ , և կրնան գէթ մէկ մէկ նախակըր-
թարաններ բանալ , սակայն վանքի միա-
բաններն կը բաւականաճախ միայն թեմա-
կան տուրքերը ժողովելու պողիները հա-
ւաքելով : Իսկ ժողովրդի կրթութեան հո-
գը բոլորովն լքած են որով ժողովուրդն
երթալով կը սառի գէպի վանքերը :

Վասպուրականի վանքերուն վիճակն
ալ նուազ ողբալի չէ . Ականց (Հին Արճէ-
շի քով) գիւղաքաղաքէն 4-5 ժամ հեռի
կը գտնուի Արջնուց վանք որ ունի լայ-
նատարած հողեր , մարդագետիներ , եր-
կու այգի , ջրաղացը և թեմի գիւղերէն
ալ առատ նուէրներ կըստանայ , բայց
վանահայր Տ. Խորէն քահանայ և իր եղ-
բայրն ու եղբորդիներ տիրած են վա-
նուց անշարժ և շարժուն կալուածնե-
րուն և արդիւնքը մէջերին կը բաժնեն :
Քիչ հեռուն կը գտնուի Գիւնաբեր վանք
որի հարստութիւնն ալ Տ. Գարեգին քա-
հանայ և ազգականները կը վայելն և ի-
րարու դէմ , հասոյթը բաշխելու առնին
ալ , յաճախ դատեր կ'ունենան կառավար-
ութեան դուռը : Մեծոփոյ հռչակաւոր
վանքի հողերն ալ սկսած են այս ու այն
խւրաչուեն : Վանքին վանահայրը , Սա-
հակ վարդապետը , անտարբեր է բոլոր-
ովին : Պօլսոյ Ազգային Իշխանութիւնը
բան մը չեն կրնար ընել և իրաց վիճակին
անտեղեկ են , իսկ անգլիկ վանահայրը
իրենց ուզածի պէս կը զարնեն ու կը խա-
ղան , կուտան , կը խմեն և կը յօշոտեն
գիրար :

ԹԻԻՐԻՍԻԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պօլսէն հետեւեալ տեղեկու-
թիւնները կը հաղորդեն փետր. 25
թուով .

Կըսեն թէ Ալմանիա Բ. Դրան հեռ
կնքած առեւտրական դաշնագրին մէջ
ընդունած է եղեր որ թիւրք ստի-
կանութիւնը ալմանահայտակ քնա-
կիշներին տունները ինչպէս նաեւ շատ
պարագայներէ մէջ ալ անոնց միեւրո-
նոյնները և վաճառանոցները մանկով
խուզարկութիւններ կատարէ :

Բաթէնթի օրէնքի գործադրու-
թիւնը տարուան մը համար ալ յետա-
ձգուեցաւ : Գործը Բ. Դրան մէջ գրէ .
թէ վերջացած էր , բայց այս անգամ
ալ Պալատը մերժեց վաւերացունել
առարկելով թէ օտարահայտակներին
շատ վիշուքներ եղած են : Հասուն
խորհրդածութեանէ ետք Պօլսի քա-
ղաքապետութիւնը այն համոզման ե-
կած է թէ Բաթէնթի օրէնքը գոր-
ծադրուելով իր հասոյթներ կը նուա-
զին : Առջի գրութեամբ տարեկան
2-3 միլիոն ֆրանք վաստակի տուրք
մը կ'առնէր քաղաքապետութիւնը
Պօլսի միայն ընկի վաճառանոցներէն
և գործատուներէն . բայց եթէ նոր
կանոնաւոր վարչութիւն մը հաստա-
ուի , տուրքի արդար բաշխում լինի ,
զեղծուեան վերջունի , այդ հասոյթ
աւելի պիտի քիչնայ : Գալով այն կէ-
տին թէ օտարականներէն ալ պիտի
տուրք առնուի վաստակի համար ,
գիտնալու է որ Դրան և իր պահանջա-
տէրներէ մէջ կեցող հին կարգադրու-
թեան մը համաձայն պէտք է որ
օտարահայտակներէն առնուելիք
տուրքն ալ Հանքային պարտքի վար-
չութեանն յանձնուի , առանց բան մը
տուրելու օսմանեան Գանձին : Այս
նկատումներ ունենալով թիւրքերը
լռեցին , մէկ կողմ քաղաքեցան առայժմ
Օսմանեան պանքային ունեցած 40
միլիոն ֆրանքի պահանջը կարգա-
դրուեցաւ ուրիշ կարգ մը երաշխա-
ւորեալ մաքսի պարտատուները յանձ-
նուելով իրեն : Վերջերս պանքային
Ընդհանուր Տնօրէն Պ. Յոսթրի յա-
ջորդած էր Սըր Էտիար Վէնսլընթ .
այս փոփոխութիւն Պանքային շատ մը
մեծ ու փոքր պաշտօնեայններին մահ-
ուանը պատճառ եղաւ , Փոխ-Տնօրէ-
նը Պ. Յօն-Հաս ինքզինք սպաննեց ,
ուրիշ մը յանկարծամահ եղաւ , ինչ-
պէս նաեւ դաւառական պաշտօնեայ-
ների մէջ շատերը . շարժում ալ ընդ-
հանուր հաշուեքնիչ Սըր Ֆրէտէրիկ
Սմայթ որտի կաթնածէ մը մեռաւ :
Կրտսի թէ նոր Ընդհ. Տնօրէնը կու-
ղէր այդ պաշտօն ջնջել և Ս. Սմայթ
այդ բանէ զգածուած զոհ գնացեր է
վշտին :

Սուլիման վաւերացուած կարեւոր
հրամանագիր մ'եղաւ որով ներքին մաք-
սերը պիտի ջնջուին . այնպէս որ տակէ
ետք թիւրքերի մէկ ծովեղբայրէն
միւսը փոխադրուած տարանքներն
մաքս չպիտի տան :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլին , 27 փետր. Տէրութիւնների

կողմէն Միջազգային Ժողովին զբոսե-
լիք պատուիրակները պիտի ընտրուին
տնտեսագէտներէ : Այս կերպով քա-
ղաքական կերպարանք մը չունենալ
այդ ժողով : Բոլոր մեծ տէրութիւն-
ներ կը մասնակցին , Ֆրանսա արդէն
որոշեր է իր զրկելիք պատուիրակներ
և պաշտօնապէս յայաներ է իր մաս .
նախկին թիւն պայմանով որ ժողովին
մէջ լինելիք որոշումները ընդունելու
կամ մերժելու մասին իր կատարեալ
ազատութիւն պահէ :

« Սլմանտարտ » գիտել կուտայ որ
Միջազգային Ժողովին ունէ որոշումի
ընդունելութիւնը չկրնար ստիպողա-
կան լինիլ Խորհրդարանական երկիր-
ների մէջ , ուր Խորհրդարաններն ալ
պէտք է որ քննեն և անկէ ետք տան
իրենց հաւանութիւն կամ մերժում :

Պէրլին , 28 փետր. — Միջազգային
Ժողովի օրակարգը հետեւեալներէ կը
բաղկանայ . Որոշել թէ՛

Հանքերի մէջ որչափ աշխատելու
են գործաւորները , նաեւ միջոցներ
ձեռք առնել այդ գործաւորների ա-
ռողջութիւնը պահպանելու համար
հանքերի մէջ թունաւորուելէ :

Կիրակի օրերը աշխատելու տը-
գելքի ինչիւր կարգադրել :

Տղայ և պատանի գործաւորներին
աշխատութեան ժամերի չափը որոշել :
Իգական սեռի գործաւորներին
աշխատութեան տեսակը և գործելու
ժամի տեսողութիւնը քննել :

Հռովմէն կը հեռագրեն մարտ 5
թուով . Հաւաստի տգրիւններէ լըս-
ուած տեղեկութիւններին նայելով ,
ստոյգ կերեւի որ Զօրավար Վալտերգէ
զինուորական կարեւոր պաշտօն մ'ունի
կատարելիք ի Հռովմ : Ալմանական քա-
ղաքապետի պետը իտալական ձե-
ռնհատ իշխանութիւններին հետ տե-
սակցութիւն մ'ունեցաւ բանակի պա-
րենաւորմանը և զինախառութեանը
մասին : Կըսուի նաեւ թէ Պ. Կրիսթի և
Զօրավար Պէրլթօյ Վիպէի հետ տե-
սակցած ատեն ալ զինուորական շքե-
լանակները վերականգնութեան խըն-
դիրները բացեր է :

— Պետերբուրգ , 5 մարտ. — Ոչըն-
չականների ճշմարիտ դաւադրութիւն-
մ'երեւան եղաւ ճիշդ այն տառն որ
պիտի գործադրուէր . իրր թէ դա-
ւադիրները ձերբակալուած են պա-
լատին մէջ և ոչ թէ չըջակայ տեղերը ,
պայթուցիկ ռումբեր գտնուած են
իրենց վրայ : Մարաքաղաքին մէջ
շատ մը ձերբակալութիւններ տեղի
ունեցեր են , մանաւանդ ուսանող
դատակարգէն :

— Պետերբուրգ , 6 մարտ. — Պաշ-
տօնական ակումբների մէջ հաւատար-
կերպով կընդունին այս լուր թէ Զարը
նամակ մ'առաջած է Չէպրիքովա ա-
նուն կնոջ մը որ Զարին կը սպաննայ
թէ իրեն ալ նոյն վիճակ պիտի պա-
տահի ինչ որ պատահեցաւ Պետրոս
Գի , Պօղոս Աի և Ալէքսանդր Բի ,
եթէ չուզէ իր ներկայ յետագիւմական
քաղաքականութիւն փոխել : Պաշ-
տօնեայններին ալ այս նամակի պատ-
ճէնները զրկուած են : Ոստիկանու-
թիւնը կրկնապատկեր է հսկողութիւն

—Վրէննա, 7 մարտ. Սօֆիանէն
էլիժայունեն որ նախարարների խոր.
հօւրգը միաձայնութեամբ որոշեր է
որ ելիէ Ֆէրտինանտ իշխանը տէրու.
թիւններին ճանչցունելու համար իր
ջանքեր ի գերեւ ելնեն, այն ատեն
Պուլկարիաի անկախութեանը առա-
ջարկ մը պիտի ներկայացունէ Սօպ-
րանիւէին:

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ազական ուսած վարժութարբով որչա՛փ չարիքների պատճառ դարձած է և մերթ ի

1878ին Պէրլին գնացած հայ պատ-
ուիրապետ լեւոն պատկերը՝ գեղեցիկ
թղթի վրայ աւելուած և պատուի-
րակներին անուններն հայերէն և ֆը-
րանսերէն տառերով միանդամայն տը-
պագրուած, կը ծախուի Արմենիաի
խմբադրատունը, Դիէնէ 1 ֆրանգ,
փոստի ծախքն խմբադրատունէն վը-
ճարուելով:

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուզալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.